



Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstua

0301 OSLO

Arkivkode	Vår ref.	Dykkar ref.	Dato
S11	08/535 - 64 - LL		08.05.2009

REVISJON AV KONSESJONSVILKÅR I ÅBJØRAVASSDRAGET

Kommunene Vang, Vestre Sidre, Nord-Aurdal, Hemsedal og Gol har gått saman om å utrede krav om revisjon av konsesjonsvilkårene i Åbjøravassdraget. Kommunestyrene i de fem kommunene har gjort likelydende vedtak.

1. Gol kommune, sammen med kommunene Vang, Vestre Slidre, Nord-Aurdal og Hemsedal, krever at konsesjonsvilkårene og manøvreringsreglementene for Åbjørareguleringene tas opp til revisjon.
2. Begrunnelsene for å kreve revisjon av konsesjonsvilkårene, de spesifikke kravene og prioriteringene framgår av vedlagte dokument: *Reguleringen av Åbjøravassdraget, Krav om revisjon av konsesjonsvilkårene.*
3. Kommunene tar forbehold om å kunne komme med ytterligere merknader, krav eller ønsker i forbindelse med befaring, under prosessen og ved fremtidige høringer.
4. Kommunene vil kreve at fremtidig faglig bistand de måtte trenge av juridisk, hydrologisk, naturvitenskaplig eller økonomisk karakter dekkes av konsesjonæren.
5. Kommunene krever at NVE og OED foretar nødvendige befaringer sammen med kommunene.
6. Kommunene ber om at NVE snarest kontrollerer at gjeldende vilkår er oppfylt, og eventuelt gir pålegg om tiltak for å oppfylle dem dersom så ikke er tilfelle.
7. Kommunene ber om å bli holdt løpende informert i de forskjellige fasene i prosessen videre.
8. Dersom kommunestyret i den enkelte kommune ønsker å legge til nye krav som har betydning for de øvrige kommuner får arbeidsgruppa fullmakt til å oppnå enighet om en felles formulering før oversending til NVE.
9. Kommunestyret ber arbeidsgruppa om å fortsette som felles organ for kommunene inntil prosessen er slutført.

På vegne av alle kommunene sendes kravet samlet frå Gol kommune.



I tillegg til Kravsdokumentet vedlegges:

Kart over Åbjørareguleringen.

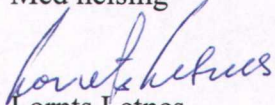
Sammenfatning av mottatte forslag til krav om endringer

Bilder (Kun vedlagt til NVE)

Tillatelsene for regulering av Åbjøravassdraget, Helin, Flyvatn og ytterligere regulering av Tisleifjord.

Ver venleg å oppgi vår referanse ved kontakt pr. brev eller telefon.

Med helsing



Lornets Letnes

Spesialkonsulent

Kopi med vedlegg til:

Landssammenslutninga av vasskraftskommunar, Postboks
1148 Sentrum, 0104 Oslo
Olje- og Energidepartementet, Postboks 8148 Dep, 0033 Oslo
Fylkesmannen i Buskerud, Postboks 1604, Drammen
Fylkesmannen i Oppland, Serviceboks, 2626 Lillehammer
Buskerud fylkeskommune, Fylkeshuset, 3020 Drammen
Oppland fylkeskommune, Serviceboks, 2626 Lillehammer

Kopi utan vedlegg til:

Foreningen til Bægnavassdragets Regulering, Fossvn 7-9, 3510
Hønefoss
Vang kommune, 2975 Vang i Valdres
Vestre Slidre kommune, 2966 Slidre
Nord- Aurdal kommune, Postboks 143, 2900 Fagernes
Hemsedal kommune, 3560 Hemsedal

Gol kommune

SAMLA SAKSFRAMSTILLING

MØTEBOK

Saksnr. 15/09
Arkivsaksnr.: 08/535
Arkivkode: S11

Saksbehandler: Lornets Letnes

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
20/08	Formannskapet	13.03.2008
15/09	Formannskapet	23.04.2009
15/09	Kommunestyret	05.05.2009

REVISJON AV KONSESJONSVILKÅR I ÅBJØRAVASSDRAGET

Generelle saksopplysninger:

Politisk behandling i: Formannskap, kommunestyre

Vedtaksorgan: Kommunestyre

Saksdokument:

1. Reguleringa av Åbjøravassdraget- krav om revisjon av konsesjonsvilkårene med undervedlegg.
2. Innkomne merknader til vilkårsrevisjon Åbjøra
3. Postjournal

Dokument nr. 1 og 2 følger som vedlegg.

Saksopplysninger.

Gol formannskap vedtok i møte 13. mars 2008 å invitere kommunene Vang, Vestre Slidre, Nord-Aurdal og Hemsedal til et samarbeid om å utarbeide begrunna krav om revisjon av konsesjonsvilkårene i Åbjøravassdraget.

Samtlige kommuner vedtok å delta i arbeidet.

Kommunene oppnevnte disse medlemmene til arbeidsgruppa:

Vang kommune. Ordfører Knut Haalien og rådmann Reidar Thune

Vestre Slidre kommune: Ordfører Eivind Brenna og økonomisjef Eli Marit Fuglesteg

Nord-Aurdal kommune: Varaordfører Svein Erik Hilmen og virksomhetsleder

Christian Rieber-Mohn

Hemsedal kommune: Ordfører Oddvar Grøthe og leder teknisk drift Bjørn Olav Viken

Gol kommune: Formannskapsmedlem Aud Ingun Narum og kommunestyremedlem

Gunnar Fredriksen.

Hemsedal kommune ble bedt om å ta på seg ansvaret for sekretariatsfunksjonen.

Under det konstituerende møtet på Sanderstølen 12. september -08 ble det opprettet et arbeidsutvalg med en representant for hver kommune. Disse utgjorde arbeidsutvalget: Thune, Fuglesteg, Hilmen, Viken, Fredriksen. Svein Erik Hilmen har ledet både arbeidsgruppa og arbeidsutvalget. Gol kommune har stilt med sekretær for arbeidet da Hemsedal kommune ikke kunne ta på seg oppdraget.

Øyvind Eidsgård fra Foreningen til Bægnavassdragets Regulering (FBR) deltok på møtet 12. september og orienterte om reguleringen og kraftverket. Arbeidsgruppa har i tillegg fått de opplysninger fra FBR som de har bedt om underveis i arbeidet.

Ulf Larsen fra Landsforeninga for vasskraftskommunar (LVK) orienterte medlemmene i arbeidsgruppa på møte på Fagernes 14. november- 08 om lovgrunnlag, saksgang i revisjonssaker og kommenterte utkastet til revisjonskrav.

Folkemøter.

Det er avholdt folkemøter i Vang kommunehus for interessenter i Vang og Vestre Slidre kommuner, i Kulturhuset på Fagernes for Nord-Aurdal og på Kommunehuset på Gol for kommunene Gol og Hemsedal. Deltakerne ble oppfordret til å komme med skriftlige innspill eller fotodokumentasjon i tillegg til det som fremkom på møtene. Vestre Sidre kommune har i tillegg avholdt eget folkemøte.

Merknader og innspill fra folkemøtene og i etterkant er samlet og kommentert i Dok 2.

Gjeldende konsesjoner.

Betingelser for å regulere Åbjøravassdraget er gitt i Kongelig Resolusjon i flere omganger til Foreningen til Bægnavassdragets Regulering slik:

- 21.01.1949 for Åbjøravassdraget.
- 03.06.1949 for Helin i Vang
- 15.02.1957 for Flyvatn
- 21.08.1959 for ytterligere regulering av Tisleifjord.

Alle konsesjonene er gitt som tidsbegrenset, og har egne manøveringsreglement.

Etter lovrevisjon i 1992 er det gitt adgang til å kreve revisjon av vilkårene etter 50 år for tidsbegrensede konsesjoner. Det er denne adgangen som legges til grunn for kravet om revisjon. Det er dato for siste gitte konsesjon som legges til grunn.

Konsesjonsvilkårene regulerer forholdet mellom konsesjonæren og allmenne interesser. Rene private interesser avgjøres enten ved avtale eller avholdt skjønn, og er ikke tema i vilkårsrevisjon.

Videre saksbehandling.

Det er ikke fastsatt saksbehandlingsregler for vilkårsrevisjon gjennom forskrift. Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE) har utarbeid foreløpige saksbehandlingsregler.

1. *Representanter for allmenne interesser påpeker og begrunner behovet for endring av vilkårene overfor NVE.*

Det er kommunestyrene i utbyggingskommunene som representerer allmennheten og kan kreve revisjon. Privatpersoner, organisasjoner eller statlige organ kan ikke kreve revisjon. Det forventes ikke presise forslag til nye betingelse, men en beskrivelse av hva som er utilfredsstillende eller som ikke fungerer. Forslagene begrunnes og prioriteres.

Nye vilkår bør ligge så nær opp til de som nye anlegg blir undergitt i dag.

Synet på miljøvern, bruk av naturen i rekreasjonsøyemed, sterk utvikling i reiselivet og økonomiske forhold har endret seg vesentlig fra konsesjonene ble gitt til i dag. Forhold som i dag er selvsagte var på det tidspunktet ikke tema overhodet. Det har også vist seg at inngrepet har forårsaket ulemper som ikke var forutsett på konsesjonstidspunktet.

2. *NVE ber konsesjonæren, FBR, kommentere de påpekte behovene for endringer.*

Konsesjonæren kan i denne fasen, i tillegg til å kommentere og vurdere kravene fra kommunen, også be om at foreldede, urimelige eller lite hensiktsmessige krav blir slettet.

3. *NVE avgjør om revisjonssak skal åpnes.*

På bakgrunn av innsendte krav og konsesjonærens kommentarer og ønsker avgjør NVE om det skal åpnes revisjonssak. Revisjon skal åpnes dersom det på dette stadiet foreligger indikasjon på at det er nødvendig å revidere vilkårene.

Partene varsles om åpning av revisjon. Kreves det endring i manøvreringsreglementet er det også naturlig med befarung av inngrepene.

4. *NVE avgjør hvilke faglige utredninger som er nødvendig å utføre for å kunne vurdere konkrete endringer.*

Undersøkelsene kan være biologiske, økologiske, hydrologiske, arkeologiske, juridiske, friluftsmuligheter, økonomisk eller andre.

Konsesjonæren vil bli pålagt å bære omkostningene ved alle pålagte undersøkelser.

Forutsettes endring i manøvreringsreglementet vil utredningene kunne bli mer omfattende enn for andre vilkår.

5. *NVE sender utredninger og forslag til endringer på høring.*

Vilkårsrevisjon er mindre omfattende enn ordinær konsesjonsbehandling. Berørte instanser skal uttale seg dersom det foreslås endringer. Høringsinstanser vil være kommunene, FBR, fylkeskommunene og fylkesmennene i de berørte fylkene, Direktoratet for Naturforvaltning, Riksantikvaren og evt andre.

Dersom det blir foreslått endringer i manøvreringsreglementet er høringen mer omfattende.

6. *NVE vurderer uttalelsene og avgir innstilling til Olje og Energidepartementet (OED)*

Før NVE sender sitt endelige forslag til OED kan konsesjonæren få anledning til å kommentere forslaget og høringsinstansenes uttalelser.

Er det foreslått endring i manøvreringsreglementet kan det være behov for befarings også i denne fasen.

7. OED eventuelt regjeringen vedtar nye konsesjonsbetingelser og evt endring i manøvreringsreglementet.

Fylkeskommunene i Oppland og Buskerud/Kulturmyndighetene er skriftlig orientert om arbeidet. Buskerud fylkeskommune har muntlig meddelt at Kulturhistorisk Museum i Oslo vil koordinere kravene og arbeidet knyttet til arkeologiske undersøkelser i vassdraget.

Kommunalt planverk.

Vassbruksplan for Gol, vedtatt i K-sak 65/98 foreslår følgende tiltak som bør kreves ved revisjonen:

- Renske elveløpet i Nøra for å muliggjøre trafikk med kano/kajakk mellom Tisleifjorden og Storevatn.
- Minstevassføring i Nøra på sommerstid med tanke på ferdsel med kano/kajakk.
- Pleie av strandsona rundt Tisleifjorden.
- Sikre kulturminner

Vassbruksplanen sier også at reguleringshøyden i Tisleifjorden gjør den uegnet til yngelproduksjon. Vannet er egnet både til bading og fiske. Vannprøvene viser stabil tilstand fra 1989 til 1996. Vannet bør i større grad gjøres tilgjengelig for rekreasjon.

Privatrettslige krav.

Arbeidsgruppen har fått inn en rekke krav og ønsker av privatrettslig karakter. De er ikke behandlet eller tatt inn i kravsdokumentet.

Forhold som er pålagt konsesjonæren i henhold til gjeldende betingelser, men ikke forvaltes tilfredsstillende, er heller ikke tatt med. De enkelte kommuner vil påpeke disse forholdene overfor NVE/FBR og be om at de blir rettet på.

Prioritering av kravene.

Prioriteringen av kravene er gjort i bolker etter følgende prinsipp.

- Prioritet 1 er tiltak for å forbedre de økologiske forholdene i vannsystemet
- Prioritet 2 går på kommunenes økonomi
- Prioritet 3 er tekniske forbedringer
- Prioritet 4 er tiltak som berører deler av allmennheten
- Prioritet 5 er ansvarsområde for statlige eller fylkeskommunale fagorgan.

Miljøkonsekvensar:

Vassdragsinngrep er gjennom konsesjonsbehandlingen forutsatt å vare i "evig tid".

Utbyggingen skjedde i en tid da det overordnede målet var å skaffe så mye elektrisk kraft så

fort som mulig. Synet på miljøhensyn i videste forstand var svært underordnet. Det har endret seg betydelig.

Dersom NVE og OED aksepterer de foreslåtte endringene i konsesjonsbetingelsene vil de negative virkningene på fiske, bunndyr, estetikk, fauna og friluftsliv langt på veg avbøtes.

Økonomi:

Dersom NVE åpner revisjonssak vil kommunene vurdere om det er behov for juridisk bistand. Det vil spesielt være på de juridiske, økologiske, økonomiske og hydrologiske punktene. Konsesjonæren vil bli pålagt å dekke disse utgiftene.

Utgiftene i forbindelse med utarbeiding av kravdokumentet, herunder refusjon for sekretærarbeidet, dekkes av kommunene etter samme nøkkel som tildelt konsesjonskraft.

Vurdering:

Kravdokumentet dokumenterer at det er behov for revisjon av konsesjonsvilkårene både på områdene tekniske forbedringer, manøvreringsreglement og fylling, finansielle krav, og standardkrav for naturforvaltning basert på undersøkelser og erfaring.

De krav som stilles er grundig vurdert i arbeidsgruppen og arbeidsutvalget og representerer etter kommunens syn allmennhetens interesser.

Hovedinntrykket er at reguleringen har ført til dels store ulemper og negative virkninger på natur og miljø samt allmennhetens bruk av vann og elver.

Prioriteringen av kravene er gjort både ut fra alvorlighetsgrad, omfang og rimelighetshensyn.

Når NVE åpner for revisjon vil selvsagt kommunene delta på befaring i konsesjonsområdet. Kommunene vil også være høringsinstanser på forslaget til nye konsesjonsvilkår og endringer i manøvreringsreglement.

Når kommunene påpeker behovet for en rekke undersøkelser, er det opp til NVE å beslutte om disse skal gjennomføres. FBR, som regulant, vil i så fall bli pålagt å dekke disse omkostningane. Det er derfor viktig at det samtidig blir krevd at undersøkelser blir gjennomført av nøytral instans med nødvendig kompetanse, og ikkje regulantens egne fagpersoner.

Regjeringen vedtok nye konsesjonsvilkår for Vinstra-reguleringen like før jul i 2008. Kravet ble reist av kommunene allerede i 1994. Det er å håpe at saksbehandlingen i dette tilfelle ikke tar like lang tid.

Framlegg til vedtak:

Formannskapet rår kommunestyret til:

1. Gol kommune, sammen med kommunene Vang, Vestre Slidre, Nord-Aurdal og Hemsedal, krever at konsesjonsvilkårene og manøvreringsreglementene for Åbjørareguleringene tas opp til revisjon.

2. Begrunnelsene for å kreve revisjon av konsesjonsvilkårene, de spesifikke kravene og prioriteringene framgår av vedlagte dokument: *Reguleringen av Åbjøravassdraget, Krav om revisjon av konsesjonsvilkårene.*
3. Kommunene tar forbehold om å kunne komme med ytterligere merknader, krav eller ønsker i forbindelse med befarings, under prosessen og ved fremtidige høringer.
4. Kommunene vil kreve at fremtidig faglig bistand de måtte trenge av juridisk, hydrologisk, naturvitenskaplig eller økonomisk karakter dekkes av konsesjonæren.
5. Kommunene krever at NVE og OED foretar nødvendige befaringer sammen med kommunene.
6. Kommunene ber om at NVE snarest kontrollerer at gjeldende vilkår er oppfylt, og eventuelt gir pålegg om tiltak for å oppfylle dem dersom så ikke er tilfelle.
7. Kommunene ber om å bli holdt løpende informert i de forskjellige fasene i prosessen videre.
8. Dersom kommunestyret i den enkelte kommune ønsker å legge til nye krav som har betydning for de øvrige kommuner får arbeidsgruppa fullmakt til å oppnå enighet om en felles formulering før oversending til NVE.
9. Kommunestyret ber arbeidsgruppa om å fortsette som felles organ for kommunene inntil prosessen er slutført.

Gol, 2009-03-17

Hege Mørk
Rådmann

Lornts Letnes
Spesialkonsulent

Formannskapet behandla saka den 23.04.2009, saksnr. 15/09

Behandling:

Saksordfører: Aud Ingunn Narum

Samrøystes vedtak i samsvar med framlegg til vedtak.

Vedtak:

Formannskapet rår kommunestyret til å vedta:

1. Gol kommune, sammen med kommunene Vang, Vestre Slidre, Nord-Aurdal og Hemsedal, krever at konsesjonsvilkårene og manøvreringsreglementene for Åbjørareguleringene tas opp til revisjon.
2. Begrunnelsene for å kreve revisjon av konsesjonsvilkårene, de spesifikke kravene og prioriteringene framgår av vedlagte dokument: *Reguleringen av Åbjøravassdraget, Krav om revisjon av konsesjonsvilkårene.*
3. Kommunene tar forbehold om å kunne komme med ytterligere merknader, krav eller ønsker i forbindelse med befaring, under prosessen og ved fremtidige høringer.
4. Kommunene vil kreve at fremtidig faglig bistand de måtte trenge av juridisk, hydrologisk, naturvitenskaplig eller økonomisk karakter dekkes av konsesjonæren.
5. Kommunene krever at NVE og OED foretar nødvendige befaringer sammen med kommunene.
6. Kommunene ber om at NVE snarest kontrollerer at gjeldende vilkår er oppfylt, og eventuelt gir pålegg om tiltak for å oppfylle dem dersom så ikke er tilfelle.
7. Kommunene ber om å bli holdt løpende informert i de forskjellige fasene i prosessen videre.
8. Dersom kommunestyret i den enkelte kommune ønsker å legge til nye krav som har betydning for de øvrige kommuner får arbeidsgruppa fullmakt til å oppnå enighet om en felles formulering før oversending til NVE.
9. Kommunestyret ber arbeidsgruppa om å fortsette som felles organ for kommunene inntil prosessen er slutført.

Kommunestyret behandla saka den 05.05.2009, saksnr. 15/09

Behandling:

Saksordfører, Aud Ingunn Narum

Sekretær for oppnemnt arbeidsgruppe, Lornts Letnes, hadde ei tilleggsutgreiing, m.a. på situasjonen generelt for revisjonar av konsesjonsvilkår, jf mellom anna Vinstravassdraget.

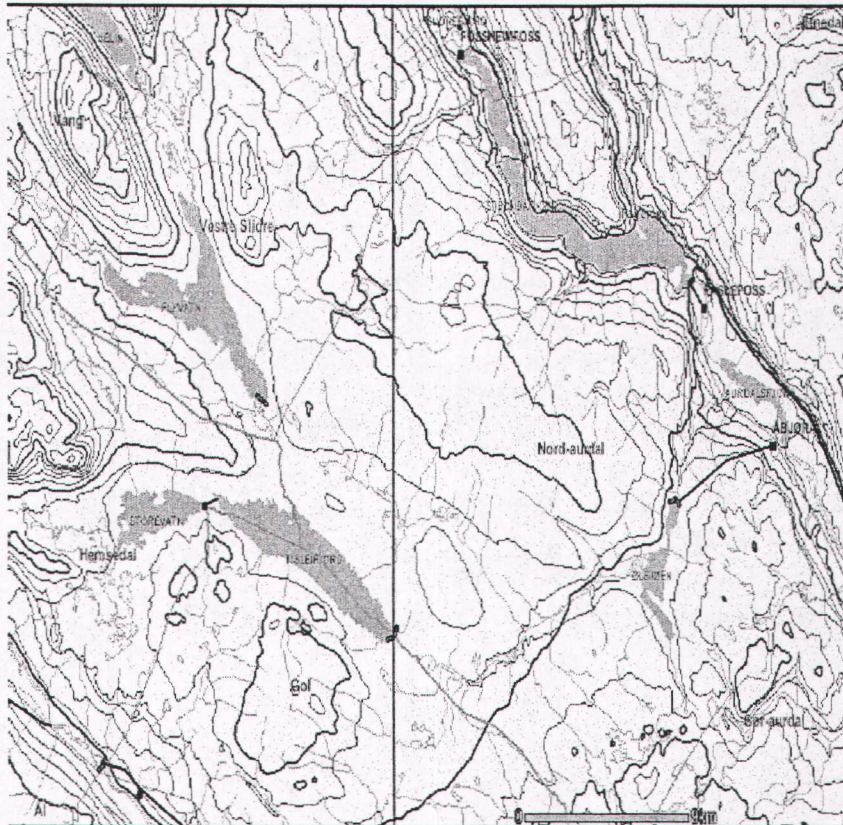
Helge Feet hadde ordet.

Samrøystes vedtak i samsvar med tilrådinga frå formannskapet.

Vedtak:

1. Gol kommune, sammen med kommunene Vang, Vestre Slidre, Nord-Aurdal og Hemsedal, krever at konsesjonsvilkårene og manøvreringsreglementene for Åbjørareguleringene tas opp til revisjon.
2. Begrunnelsene for å kreve revisjon av konsesjonsvilkårene, de spesifikke kravene og prioriteringene framgår av vedlagte dokument: *Reguleringen av Åbjøravassdraget, Krav om revisjon av konsesjonsvilkårene.*
3. Kommunene tar forbehold om å kunne komme med ytterligere merknader, krav eller ønsker i forbindelse med befaring, under prosessen og ved fremtidige høringer.
4. Kommunene vil kreve at fremtidig faglig bistand de måtte trenge av juridisk, hydrologisk, naturvitenskaplig eller økonomisk karakter dekkes av konsesjonæren.
5. Kommunene krever at NVE og OED foretar nødvendige befaringer sammen med kommunene.
6. Kommunene ber om at NVE snarest kontrollerer at gjeldende vilkår er oppfylt, og eventuelt gir pålegg om tiltak for å oppfylle dem dersom så ikke er tilfelle.
7. Kommunene ber om å bli holdt løpende informert i de forskjellige fasene i prosessen videre.
8. Dersom kommunestyret i den enkelte kommune ønsker å legge til nye krav som har betydning for de øvrige kommuner får arbeidsgruppa fullmakt til å oppnå enighet om en felles formulering før oversending til NVE.
9. Kommunestyret ber arbeidsgruppa om å fortsette som felles organ for kommunene inntil prosessen er slutført.

REGULERINGEN AV ÅBJØRAVASSDRAGET.



KRAV OM REVISJON AV KONSESJONSVILKÅRENE

Vedtatt i Vang kommunestyre den 23. mars -09 i sak 25/09

Vedtatt i Vestre Slidre kommunestyre den 14. mai 09 i sak 13/09

Vedtatt i Nord-Aurdal kommunestyre den 7. mai 09 i sak 35/09

Vedtatt i Hemsedal kommunestyre den 2. juni 09 i sak 25/09

Vedtatt i Gol kommunestyre den 5. mai -09 i sak 15/09

INNHold.

1. Innledning.	3
2. Arbeidsgruppens arbeid.	3
3. Sakens bakgrunn.	4
3.1 Om Åbjøra-reguleringen.	4
3.2 Konsesjoner.	4
3.3 Det rettslige grunnlaget.	5
4. Videre saksbehandling og generelt om aktiviteten i reguleringens influensområde.	6
5. Avbøtende tiltak, krav til undersøkelser og nye konsesjonsvilkår.	7
5.1. Krav om undersøkelser.	8
5.2. Krav om tekniske forbedringer.	10
5.3. Krav om endring i manøvrering og fylling.	12
5.4. Økonomiske krav.	14
5.5. Standardkrav fra Direktoratet for Naturforvaltning.	16
5.6. Forholdet til vannforskriften.	17
5.7. Andre krav.	17
6. Prioritering av kravene.	17
7. Referanser.	18
8. Vedlegg.	18

1. Innledning.

Etter lovendringen av vassdragsreguleringsloven i 1992 ble det bl.a. vedtatt at tidligere gitte tidsbegrensede konsesjoner kan revideres 50 år etter konsesjonstidspunktet.

På bakgrunn av dette ble det den 13.03.08, i F-sak 20/08, fattet vedtak i Gol formannskap om at Gol kommune inviterer kommunene Vang, Vestre Slidre, Nord-Aurdal og Hemsedal til et samarbeid om å utarbeide begrunnede krav om revisjon av konsesjonsvilkårene i Åbjøravassdraget og legge dette forslaget frem for kommunestyrene. Alle kommunene takket ja til samarbeidet, og det ble dannet en arbeidsgruppe som avholdt konstituerende møte den 12.08.08.

Arbeidsgruppen har i tråd med mandatet gitt fra kommunene utarbeidet et forslag til krav om endringer i konsesjonsvilkårene for Åbjøravassdraget, og legger med dette frem sin innstilling til kommunestyrene. Innstillingen er hensynet til de allmenne interessene knyttet til reguleringen, basert på de uttalelser som er kommet inn og øvrig arbeid utført av arbeidsgruppen, så godt som mulig er ivaretatt gjennom dette dokumentet.

2. Arbeidsgruppens arbeid.

Arbeidsgruppen har bestått av representanter fra alle kommunene. Følgende har sittet i arbeidsgruppen:

- fra Vang kommune: Ordfører Knut Haalien, rådmann Reidar Thune.
- fra Vestre Slidre kommune: Ordfører Eivind Brenna, økonomisjef Eli Marit Fuglesteg
- fra Nord-Aurdal kommune: Varaordfører Svein Erik Hilmen og virksomhetsleder Christian Rieber-Mohn
- fra Hemsedal kommune: Ordfører Oddvar Grøthe og leder teknisk drift Bjørn Olav Viken
- fra Gol kommune: Formansksapsmedlem Aud Ingunn Narum og kommunestyrerepresentant Gunnar Fredriksen.

Under det konstituerende møtet ble det opprettet et arbeidsutvalg med en representant for hver kommune. Disse utgjorde arbeidsutvalget: Thune, Fuglesteg, Hilmen, Viken, Fredriksen. Svein Erik Hilmen har ledet både arbeidsgruppa og arbeidsutvalget. Gol kommune har stilt med sekretær for arbeidet.

I tillegg til de ordinære medlemmene av arbeidsgruppen har Foreningen til Bægnavassdragets Regulering, representert ved Øyvind Eidsgård, vært invitert på ett av møtene. Han har bl.a. bidratt med viktig informasjon om selve utbyggingen.

Det er totalt avholdt 2 møter i arbeidsutvalget, og 3 i arbeidsgruppen, 1 møte med advokat Ulf Larsen fra LVK og 3 allmøte/informasjonsmøte i Vang, Nord-Aurdal og Gol kommuner der befolkningen i de berørte kommune ble oppfordret til å komme med innspill. Oversikt over innspill fra private er gitt i vedlegg.

3. Sakens bakgrunn.

3.1. Om Åbjøra-reguleringen.

I det kommende gis en kort beskrivelse av reguleringen av Åbjøravassdraget. Beskrivelsen er basert på materiale fra Foreningen til Bægnavassdragets regulering.

Det påpekes imidlertid at dette kun er en kort innledende beskrivelse av reguleringen.

Arbeidsgruppen forventer at konsesjonæren gjennom revisjonsdokumentet kommer med de opplysninger NVE krever.

Åbjøraanleggene ligger lengst vest i Oppland fylke, og øverst i Buskerud fylke og hører inn under Bægnavassdragets nedslagsfelt.

Åbjøra kraftverk har hovedmagasin i Tisleifjorden i Nord-Aurdal, Gol og Hemsedal. Inntaket til kraftverket ligger i Ølsjøen med Bløytjern i Nord-Aurdal. Ovenforliggende Storevatn i Hemsedal, Flyvatn i Vestre Slidre og Helin i Vang drenerer til Tisleifjorden.

Installasjon i Åbjøra kraftverk er 92.0 MW med en årlig produksjon for et midlere år på ca 501 GWh.

Tabell 1. Hydrologiske grunnlagsdata.

Nedbørsfelt	Areal km ²	Midlere avløp mill m ³ /år	Midlere avløp m ³ /s	Magasin mill m ³	Magasinprosent	Produksjonspotensiale GWh/år
Helin	57	44	1.4	18.6	42	19.3
Flyvatn	348	248	9.3	57.5	23	59.8
Storevatn	91	63	2.0	13.3	21	13.8
Tisleifjorden	123	72	13.5	123.3	171	128.2
Bløytjern	219	117	17.3	8.1	7	8.4
Sum	838			220.8		219.5

Tabell 2. Oversikt over magasiner.

Magasin	Øvre moh	Nedre moh	Oppdemning	Senkning	Reg.høyde m
Helin	867.83	865.83	0	2	2
Flyvatn	859.40	853.90.	3.00	2.50	5.50
Storevatn	824.32	821.32	0	3.00	3.00
Tisleifjorden	820.57	809.07	10.00	1.50	11.50
Bløytjern	748.97	745.97	1.00	2.00	3.00

3.2. Konsesjoner.

Betingelser for å regulere Åbjøravassdraget er gitt i Kongelig Resolusjon i flere omganger til Foreningen til Bægnavassdragets Regulering slik:

- 21.01.1949 for Åbjøravassdraget.
- 03.06.1949 for Helin i Vang
- 15.02.1957 for Flyvatn

- 21.08.1959 for ytterligere regulering av Tisleifjord.

I det etterfølgende benyttes Åbjøravassdraget som fellesbetegnelse for alle konsesjonene.

3.3. Det rettslige utgangspunktet for revisjonen.

Vassdragsreguleringslovens § 10 nr 3 bestemmelser om revisjon av konsesjonsvilkår ble endret ved lov av 19. juni 1992 nr. 62, Lov om endring i vassdragsreguleringsloven, hvor det generelle revisjonsintervall ble satt til 30 år. Denne endringen gjaldt imidlertid ikke for tidligere gitte konsesjoner. For disse ble det i bestemmelsen pkt. 6 inntatt følgende:

"Tidligere gitte tidsbegrensede konsesjoner kan revideres 50 år etter konsesjonstidspunktet."

Det som ble tatt inn under lovrevisjonen i 1992 vedrørende rammene for en sak om revisjon av konsesjonsvilkår har likevel gyldighet også når det gjelder eldre tidsbegrensede konsesjoner. I Ot. prp. nr. 50 (1991-92) heter bl.a. på side 46 følgende:

"Den alminnelige revisjon er m.a.o. ment å innebære en modernisering eller ajourføring av konsesjonsvilkårene(...) Under enhver omstendighet vil hensynet til konsesjonærens økonomi og de samfunnsmessige kostnader være sentrale moment ved avveiningen av hvilke endringer som kan og bør foretas. Overfor gamle reguleringer hvor anlegget for lengst er nedskrevet, kan det sies å være grunn til å gå lenger ved revisjon enn ved nyere konsesjoner. På den annen side må man ta hensyn til at forholdene har festet seg gjennom lang tid. En overskridelse av forbudet i Grunnloven § 97 mot en urimelig og vilkårlig tilbakevirkning anser departementet imidlertid som en lite aktuell problemstilling."

Grensen for hva som kan kreves endret, går ved det departementet uttaler i proposisjonen: *"Konsesjonen som sådan, det essensielle ved tillatelsen som for eksempel bestemmelser om reguleringshøyder, selve overføringen osv. skal den alminnelige revisjonsadgang ikke omfatte."*

Departementet presiserer i proposisjonen at:

"Det kan være aktuelt å pålegge minstevannsføring eller foreta justeringer av tidligere fastsatte minstevannsføringer."

Det er etter kommunenes syn også klart forutsatt i forarbeidene at det også kan stilles økonomiske vilkår, jf. Ot. prp. nr. 50 (1991-92) side 47:

"For de fleste vilkår vil en skjerpelse kun føre til økonomisk belastning for konsesjonæren (eks, konsesjonsavgifter, næringsfond og naturvernvilkår), mens en skjerpelse i form av nye strengere vilkår om minstevassføring også vil medføre produksjonstap som vil kunne få betydning for landets totale kraftproduksjon. Dette tap må veies opp mot den miljømessige vinning."

Videre uttaler departementet i neste avsnitt samme sted:

"Revisjon kan omfatte vilkår av høyst forskjellig karakter. Etter departementets oppfatning har det derfor lite for seg å forsøke og angi konkret hvilke endringer eller nye vilkår som i fremtiden kan bli aktuelle. Det vil avhenge av hvilke forhold som gjør en endring påkrevet eller ønskelig (ny lovgivning, endringer i samfunnsoppfatning, interessekonflikter, nye skader eller ulemper, økologiske, hydrologiske eller økonomiske forhold etc.)."

Det fremgår som nevnt også på side 46 i Ot prp nr 50 at den alminnelige revisjon er ment "å innebære en modernisering eller ajourføring av konsesjonsvilkårene", og vilkår om næringsfond inngår som et standardvilkår ved nye reguleringskonsesjoner.

Kommunene går ut fra at NVE vil vurdere kommunenes krav ut fra den ramme Stortinget fastsatte ved behandlingen av Ot prp nr 50.

Kommunene viser også til St meld nr 24 (2000-2001) hvor det under punkt 3.3.5 fremgår: *"Regjeringen vil legge økt vekt på miljøhensyn i den framtidige forvaltning av vannkraftressursene. Dette gjør det begrenset hvor mye vannkraft som kan bygges ut. For å sikre en helhetlig forvaltning i tråd med dette, er det nødvendig å intensivere arbeidet med å revidere miljøvilkår for eksisterende utbygginger, (...)."*

Kommunene er kjent med avgjørelsen i "Vinstra-saken", vedtatt i Statsråd 10. desember 2008. Kommunene mener at det er lagt uriktig rettsanvendelse til grunn i den saken når det gjelder hvor langt vassdragsmyndigheten kan gå i å revidere konsesjonsvilkårene. Kommunene er av den oppfatning at det er lagt for stor vekt på konsesjonærens interesser på bekostning av natur og miljø og de berørte lokalsamfunn.

Kommunene er videre uenig i at det er et krav om at det skal foreligge "helt spesielle hensyn" for å pålegge konsesjonæren innbetaling til kommunale næringsfond. (Kgl Res i Vinstra-saken side 147). Etter kommunenes syn er dette en uriktig rettsoppfatning. Under enhver omstendighet krever kommunene at det ved revisjon av vilkårene for Åbjørareguleringen er grunnlag for å pålegge konsesjonæren innbetaling av et betydelig beløp til næringsfond i de berørte kommuner. Dette vil bli underbygget nærmere nedenfor.

4. Videre saksbehandling og generelt om aktiviteten i reguleringsinfluensområde

Utbyggingen av Åbjøravassdraget ble gjennomført i en tid da hensynet til natur og miljø var helt annerledes enn i dag. Kunnskapen om de direkte og indirekte virkningene av vassdragsreguleringer var også lang mindre enn de kunnskapene man i dag har tilegnet seg. Dette bærer også anleggene og områdene rundt preg av. Dette er et utgangspunkt som det etter kommunens syn er viktig å ha klart under den videre behandlingen.

Kommunene legger også vekt på at vurderingen av behovet for revisjon av konsesjonsvilkårene må ta utgangspunkt i forholdene slik de er i dag. Revisjonen skal først og fremst være en modernisering av konsesjonsvilkårene. De konsesjonsvilkårene som etableres i dag, varierer betydelig fra regulering til regulering, avhengig av de enkelte naturinngrep og reguleringskonfliktgrad. Det er derfor nødvendig med kunnskap om hvilken aktivitet som utøves i de regulerte områdene før nye konsesjonsvilkår fastsettes.

Kommunene går ut fra at konsesjonsmyndighetene vil befare det aktuelle området som et ledd i sin saksbehandling. En slik befaring vil gi det beste inntrykket av forholdene i dag. Det vil også være av betydning at en slik befaring gjennomføres i en tid på året der virkningene av reguleringen er mest fremtredene. Med bakgrunn i dette gis det derfor bare en kort generell

beskrivelse av den øvrige aktiviteten i reguleringens influensområde:

Den gang reguleringene ble foretatt var kommunene i stor grad et ensidig jord- og skogbrukssamfunn. De siste 30-40 årene har reiselivsnæringen utviklet seg til å bli et meget viktig næringsgrunnlag og har stått for en økende andel av sysselsettingen i kommunene. Fundamentet for reiselivsnæringen er naturkvaliteter, særlig fiske, jakt og friluftsmuligheter. Vassdragene med de tilhørende magasiner er viktige elementer i naturopplevelsene som stadig flere søker til. For kommunene er det derfor svært viktig at man i størst mulig grad forener interesser knyttet til vassdragsreguleringene med andre interesser i området.

Reiselivsutviklingen har ikke vært jevn i kommunene, men for alle har utbyggingen både i fritidsboliger og overnattingsbedrifter vært betydelig. Bruken av sjø og utmark har også endret karakter: Fra å være dominert av primærnæringer til friluftsliv og naturopplevelser. Det setter strengere krav til hvordan naturinngrep skal gjennomføres, og hvilke avbøtende tiltak som skal iverksettes.

Da det ikke er vedtatt noen regler for behandlingen av saker som denne, er det av stor betydning innledningsvis at NVE gir til kjenne hvilken behandling saken vil undergis utover det som fremgår av V-Notat 9/98. Dette gjelder både behandlingstiden, synet på de krav som fremmes, og når NVE akter å befare det aktuelle området.

Når NVE åpner for revisjon av konsesjonsvilkårene for Åbjøravassdraget vil kommunene vurdere om det er behov for juridisk og/eller teknisk bistand i det videre arbeidet. Det vil påligge konsesjonæren å dekke utgiftene til slik bistand, etter at NVE har åpnet for revisjon.

5. Avbøtende tiltak - de enkelte krav til undersøkelser og nye konsesjonsvilkår.

Kommunene, som representant for de allmenne interesser, fremmer følgende krav om endringer i konsesjonsvilkårene overfor NVE for å bøte på noen av de negative konsekvensene reguleringen har ført med seg:

5.1. Krav om undersøkelser.

5.1.1. Krav om fiskeribiologiske undersøkelser i hele Åbjøravassdraget.

5.1.2. Krav om arkeologiske undersøkelser i reguleringssonene.

5.2. Krav om tekniske forbedringer.

5.2.1. Krav om å etablere kunstig elveløp/fisketrapp ved dam Tisleifjorden.

5.2.2. Krav om etablering av terskler i elveløp.

5.2.3. Krav om restaurering av elveløp.

5.2.4. Utsettingsplasser for småbåter.

5.2.5. Merking av usikker is.

5.2.6. Frostrøyk.

5.2.7. Isgang i elveløp.

5.2.8. Ulemper for tamreindrift.

5.3. Krav om endring i manøvrering og fylling.

5.3.1. Krav om endring av manøvreringsreglement på Tisleifjorden

5.3.2. Krav om minstevannsføringer.

5.3.3. Krav om fastsettelse av fyllingsdatoer.

5.4 Økonomiske krav.

5.4.1. Krav om fastsetting av konsesjonskraftmengde.

5.4.2. Krav om at prisen på konsesjonskraften skal følge OED fastsatte normalpris for Konsesjonskraft.

5.4.3. Krav om opprettelse av næringsfond.

5.5 Standardkrav for naturforvaltning utarbeidet av DN tas inn i konsesjonen.

Kommunene forutsetter videre at krav i gjeldene konsesjon som ikke lenger har gyldighet, tas ut.

5.1. Krav om undersøkelser.

5.1.1 Fiskeribiologiske undersøkelser i hele Åbjøravassdraget.

Kommunene stiller med dette krav om at det hvert tiende (10.) år skal utføres fiskeribiologiske undersøkelser i Helin, Flyvatn, Storevatn, Tisleifjorden, Bløytjern/Ølsjøen, vannstrengen mellom vannene og Åbjøra.

Fisk som settes ut skal være 2-årig. Tiltak mot importert ørekyte må beskrives.

Begrunnelse for kravet.

I gjeldene konsesjonsvilkår pkt. 15 for Åbjøravassdraget og Flyvatn, og pkt 14 for Helin pålegger det blant annet konsesjonæren å dekke utgifter til grunder foran tappelukene for å hindre fisk i å gå ut av vatnet, og årlig sette ut inntil 150.000 fisk i Tisleifjorden/Storevatn, 150.000 i Helin og et uspesifisert antall i Storevatnet. Landbruksdepartementet skal føre

kontroll med utsettelsen. Krav om fiskeribiologiske undersøkelser er i dag ikke berørt i konsesjonsvilkårene, med unntak av konsesjonen for Flyvatn. Gjeldende pålegg om utsetting av 2 – årig fisk fra Åbjørastammen er 3.000 i Helin, 10.000 i Flyvatn, 5.000 2-sommrige i Storevatn og 5.400 i Tisleifjorden. Pålegget om utsetting i Veslevatn, Movatn og Bløytjern/Ølsjøen er opphevet. I Helin er det ikke naturlige bekker. Ved lavvann legges ynglebankene tørre. Etter kommunenes oppfattning vil det imidlertid være riktig å gjennomføre fiskeribiologiske undersøkelser hvert 10. år blant annet for å regulere utsetting av fisk på en best mulig måte slik at bestanden til enhver tid er av høy kvalitet. Erfaringene viser at det er stor forskjell på 2-årig og 2-sommrig fisk, med de første med best kondisjon.

5.1.2. Kulturminneundersøkelser/arkeologiske undersøkelser

Kommunene stiller med dette krav om at det må gjennomføres arkeologiske undersøkelser i reguleringssonene i Tisleifjorden, Helin, Storevatn, Flyvatn og Ølsjøen. Det bør også foretas etterundersøkelser på de anlagte anleggsveiene.

Begrunnelse for kravet.

Neddemmingen av vannene skjedde før det ble obligatorisk å utføre kulturminneundersøkelser.

I tillatelsen for Åbjøravassdraget og Flyvatn pkt 25 og Helin Pkt 23 er det krav om å unngå ødeleggelser av forekomster og steder som kan antas å ha vitenskaplig eller historisk betydning. Først i tilleggsreguleringen av Tisleifjorden pkt 21 kom det krav om undersøkelser av faste fortidsminner i medhold av Lov av 29. juni 1951 nr 3.

Lov om Kulturminner av 9. juni 1978 nr 50 har erstattet overnemte lov. I Forskrift til loven til §§ 8,9 og 11, av 9.februar 1979 nr 8785 er fylkeskommunene gitt ansvar for blant annet å søke etter fornminner.

Undersøkelser foretatt av Buskerud fylkeskommune langs Tisleifjorden i 2004 og 2005 har påvist et stort antall kullgroper og fangstanlegg/fangstgroper, jernvinne og tjæremile over HRV på strekningen Oset – Nøreli. Ved Rensen, ved Flyvatn, ble det sommeren 2008 påvist samisk bosetning.

Mye materiale er trolig vasket vekk på de 50 årene som er gått, men nye lag kan også være vasket frem. Det vil i alle fall ikke være tilrådelig å vente i nye 30 år før en foretar undersøkinger.

Ved Buaråne er det anleggsveg tvers gjennom et område med kulturminner. Det kan være tilfelle også andre steder.

Kommunene er klar i sin oppfattning om at det bør settes i gang kulturminneundersøkelser. Buskerud og Oppland fylkeskommuner er informert om at kommunene vil fremme et slikt krav. Kulturhistorisk museum i Oslo vil koordinere arbeidet knyttet til arkeologiske undersøkelser.

Kommunene er kjent med at det rettslige utgangspunktet for å pålegge kulturminneundersøkelser i revisjonssaker ikke er avklart, men vil likevel påpeke at man gjennom vassdragsreguleringslovens § 12 nr. 17. har hjemmel til å pålegge

kulturminneundersøkelser.

5.2. Krav om tekniske forbedringer.

5.2.1. Etablere kunstig elveløp/fisketrapp/fangstkum ved utløp av dammen på Tisleifjorden.

Kommunene stiller med dette krav om at det etableres et kunstig elveløp/fisketrapp/fangstkum ved dammen på Tisleifjorden. Krav om fisketrapp i Flyvatn er fastsatt i den gjeldende konsesjonen pkt 15..

Kravet må ses i sammenheng med krav om minstevannsføring kap. 5.3.3.

Begrunnelse for kravet.

Fisk som forserer dammen må ha mulighet for å kunne vandre tilbake til Tisleifjorden. Fangst av stamfisk vil bli enklere ved å etablere en fangstkum.

5.2.2. Etablere terskler i elveløpene.

Kommunene stiller med dette krav om at det etableres terskler i Nøra, i Tisleia nedstrøms Tisleifjorddammen og Åbjøra nedstrøms Bløytjern. Kommunene finner det lite aktuelt å foreslå et eksakt antall terskler og plassering på den angitte strekningen. Kommunene begrunner dette i at det må til en biologisk- og hydrologisk undersøkelse for å angi optimal plassering.

Eneste spesifikke kravet er at terskelen mellom Ølsjøen og Bløytjern må reetableres.

I forbindelse med dette kravet poengteres det derfor at det bør påligge konsesjonæren å ta kostnaden med å utføre følgende undersøkelser:

- *Hydrologiske undersøkelser*
- *(Fiskeri)biologiske/økologiske undersøkelser*
- *Friluftslivsundersøkelser*

Begrunnelse for kravet.

Ved etablering av terskler på elvestrekningene vil elva framstå som langt mer estetisk som en følge av økt vannspeil. I tillegg vil tersklene kunne tjene som badeplasser og være viktige med tanke på rekreasjon og utøvelse av friluftsliv. Også med tanke på fiske og overvintringsmuligheter for vanntilknyttede organismer vil en etablering av terskler ha store positive virkninger.

Terskel mellom Ølsjøen og Bløytjern går fram av skjønnet i 1949, og ble etablert. Den er senere fjernet. Det fører til at Ølsjøen kan tappes under LRV uten hindring.

Tiltaket må ses i sammenheng med kravet gitt i kap. 5.3.2. om minstevannsføring.

Kommunene krever at disse undersøkelsene gjennomføres av uavhengige organ, bekostet av konsesjonæren.

5.2.3. Krav om restaurering av elveløp.

Kommunene stiller krav om restaurering av elveløpene slik at levevilkårene for fisk og bunndyr bedres ved lav vannføring i elvene. Mulighetene for overvintring ved lav vannstand i elvene bedres.

Begrunnelse for kravet.

Lav vannstand i elvene fører til at fisk og bunndyr kreperer dersom det ikke er store og mange nok kulper som de kan overleve i både sommer og vinter.

5.2.4. Utsettingsplasser for småbåter.

Kommunene stiller krav om at det etableres utsettingsplasser for småbåter i Ølsjøen/Bløytjern, Tisleifjorden, Flyvatn og Helin.

Begrunnelse for kravet.

Bruk av båt for fiske, sport og rekreasjon er et viktig element i allmennhetens bruk av vannene. Ved nedtapping er det vanskeligere å komme til vannene både fordi strendene blir lange, men også på grunn av den avdekte bunnens beskaffenhet. Effektkjøring av verket med hurtig endring av vannstanden nødvendiggjør dessuten at båter må dras opp til sikker høyde. Tilgangen til utsettingsplassene vil reguleres av rettighetshaverne til fiske.

5.2.5 Merking av usikker is.

Kommunene krever at de partier av isen på vann og inntaksmagasin som mister bæreevne på grunn av reguleringene må merkes eller sikres på annen måte.

Begrunnelse for kravet.

Med økt bruk og ferdsel, også på isen av personer uten lokalkunnskap, er det fare for at de beveger seg ut på usikker is og går gjennom med fare for liv og helse. Det er ikke lenger råd å lage isveier over magasin og elv. Dette hindrer blant annet uttak av ved. Effektkjøring av kraftverket kan endre strømforholdene i magasinene og tære på isen og gjøre den usikker på steder der det tidligere var normal sikker is.

5.2.6. Frostrøyk.

Frostrøyk (luftovermetning) er forekommende både ved utløpet fra kraftstasjonen og andre steder med mer åpne elver enn før. For eksempel går Tisleia nedenfor dammen og Buaråne åpen hele året, noe som ikke var tilfelle før utbyggingen.

Begrunnelse for kravet.

Frostrøyk fører til lokal tåkelegging. Den fryser og legger seg på vegetasjon og bakken. På vei kan den være farlig for ferdselen.

5.2.7. Isgang i elveløpet ned til Bløytjern.

Ujevn kjøring av kraftverket fører til at Tisleia ned til Bløytjern er utsatt for sterk gjenfrysning og kjøving. For å holde elveløpet fritt for is og hindre oversvømmelse blir isen sprengt.

Begrunnelse for kravet.

Sprengning av isen fører til fiskedød og desimering av bunndyrpopulasjonen. Jevnere drift av kraftverket vil redusere isdannelsen. Sterk kjøving er til skade for vegetasjon langs elveløpet og for etablert næringsvirksomhet. Tilsynet med elveløpet i perioder med fare for kjøving må bli bedre.

5.2.8. Ulemper for tamreindrift.

Kommunene krever at sikre overføringsplasser for tamrein etableres.

Begrunnelse for kravet.

Forflytning av rein til vinterbeite hindres på grunn av usikker is på Tisleia og Tisleifjorden.

5.3. Manøvreringsreglement og fyllingsrestriksjoner

Kommunene vil forholde seg til at HRV og LRV ikke er blant vilkårene som kan revideres. Sammen med vannføringen ut av magasinene er dette forhold som skaper størst konflikt. Samtidig vil reguleringshøyder og magasinkapasitet i stor grad bestemme verdien av energiproduksjonen i forhold til å styre mest mulig produksjon til tider hvor etterspørselen etter energi er størst og prisen høyest.

Vannressurslovens § 10 stiller strenge krav til å opprettholde minstevannsføringer. Når vannressursloven trådte i kraft den 01.10.01 ble det også gjort endringer i vassdragsreguleringslovens § 19 som ivaretar dette hensynet. Med de holdninger som er nedfelt i den nye vassdragslovgivingen ser kommunene det som naturlig at bestemmelsene om minstevannføring i regulerte vassdrag vies særlig oppmerksomhet ved revisjon av konsesjonsvilkår.

5.3.1. Manøvreringsreglement.

Kommunene stiller med dette krav om at det fastsettes en grense for vannstandsvariasjoner i Tisleifjorden og Flyvatn. Det fremgår ikke av gjeldene konsesjon (manøvreringsreglement) hvilke vannstandsvariasjoner som er tillatt.

Tillatte vannstandsvariasjoner i Tisleifjorden og Flyvatn må settes slik at man unngår de negative virkningene mht. isgang, estetikk, friluftsliv og fiske. På vinteren i tiden 1. desember- 15. mars skal det kun forekomme tapping av Tisleifjorden. Den bør dessuten fylles på så tidlig tidspunkt som mulig på våren, uten at det oppstår negative virkninger videre oppover vassdraget.

Det er registrert utvasking flere steder i vassdraget, for eksempel i nordre ende av Flyvatn, i Tisleifjorden og Ølsjøen/Bløytjern. Det kan skyldes effektkjøringen når vannstanden raskt endres. Utvasking fører dessuten til at næringsstoffer tilføres vannet med bunngrøing som resultat.

Effektkjøringen fører også til store og hurtige vannstandsvariasjoner i Tisleia og Ølsjøen/Bløytjern på vinterstid. Det fører til mer overvann enn tidligere.

Negative virkninger på grunn av endret kjøremønster må etter kommunenes syn kompenseres ved økonomiske virkemidler.

Begrunnelse for kravet.

Den store reguleringshøyden gjør at tørrlagte områder i Tisleifjorden ved laveste vannstand blir betydelige. Det er til skade for fisk og bunndyr. Estetisk fremstår Tisleifjorden som lite tiltalende. Tidligere fylling på våren vil delvis avhjelpe dette. På vinteren benyttes isen som glattkjøringsbane for opplæringen av utrykningssjåfører. Ved økning i vannstanden er isen langs land vanskelig å forsere, og banen kan ikke benyttes. Klargjøring og drift av banen, men også forlegning og forpleining av deltakere i kursvirksomheten, er en viktig inntektskilde for bedriftene i området.

I de opprinnelige konsesjonsvilkåra er det lagt vekt på grunngevinga for utbyggingen, og at kjøringen av verket skal tilpasses dette. Det vil si at magasinet skal fylles opp på sommeren, og brukes på vinteren (=nedtapping). Med økt samspill med verden rundt har dette behovet blitt mindre, og verkene blir kjørt mer etter vannverdier (kraftpriser), enn etter oppfyllingsregler. Dette kan føre til hyppigere endringer i vannstanden.

Disse endringene i vannstanden har negative konsekvenser for miljøet. Det kan føre til økt erosjon ved at poretrykket er stort når magasinet blir tappet ned og at fisken kan få problemer med å orientere seg opp bekker. Områder med erosjon og utvasking bør plastres.

Effektkjøringen fører dessuten til overvann som vanskeliggjør ferdsel på isen på de fleste magasiner og vann i reguleringsområdet..

Etter kommunenes syn har kjøremønstret endret seg såpass dramatisk fra konsesjonene ble gitt til i dag, at det må føre til økonomisk kompensasjon til kommunene

Foreningen til Bægnavassdragets Regulering bør framskaffe kjøredata for verket for å synliggjøre endringer i kjøremønster før og etter 1991 da den nye energiloven trådte i kraft.

5.3.2. Minstevannsføring.

For Helin, Flyvatn og Tisleifjorden er det fastsatt minstevannsføring. Den er fra Helin svært liten.

Kommunene stiller med dette krav om minstevannsføring nedstrøms Storevatn i elva Nøra på strekningen mellom Storevatn og Tisleifjorden. Spesielt viktig er det med minstevannsføring på sommeren i tidsrommet 15. mai til 15. september på grunn av sportsfiske. Etablering av kulper vil bedre overvintringen for fisk og bunndyr.

Kommunene stiller også krav om at det fastsettes minstevannsføring i Åbjøra nedstrøms Bløytjern. I dag er det ikke fastsatt noe slikt krav.

Kommunene mener det finnes gode miljømessige og estetiske argumenter for å stille krav om minstevannsføring på strekningene. Kommunene vil imidlertid ikke foreslå konkrete størrelser på minstevannsføringen. Dette begrunnes med at det i V-Notat 9/98 presiseres at: *"Det vil for eksempel ikke være nødvendig å tallfeste et ønske om minstevannsføring"*. Like viktig er at det må til hydrologiske og (fiskeri)biologiske undersøkelser for å kunne fastsette en minstevannsføring. Spesielt viktig vil det være å undersøke om minstevannsføringen ifra Helin er tilstrekkelig for å opprettholde livet i elva.

I forbindelse med dette kravet poengteres det derfor at det bør påligge konsesjonæren og ta kostnaden med å utføre følgende undersøkelser:

- *Hydrologiske undersøkelser*
- *(Fiskeri)biologiske undersøkelser*
- *Friluftlivsundersøkelser*

Begrunnelse for kravet.

Generelt vil en permanent minstevannsføring i de aktuelle elvestrekningen gi bedre muligheter for vannlevende og vanntilknyttede organismer, i og langs vassdragene. Opplevelsen av vassdraget vil generelt bli bedre. Samtidig vil også effekten av avbøtende tiltak, eksempelvis terskelbygging og kulper, øke når en sikrer minstevannsføring. Fisket nedstrøms Bløytjern er som en følge av manglende minstevannsføring totalt ødelagt. Dødeligheten på fisk i elva er trolig svært stor, spesielt utover høsten og vinterstid, noe som fra et fiskeribiologisk synspunkt er uakseptabelt.

Ved fast minstevannsføring vil fisk kunne vandre videre nedover vassdraget, og gi grunnlag for et attraktivt fiske. Minstevannsføringen må ses i sammenheng med etableringen av et kunstig elveløp/fisketrapp som gir fisken en mulighet til tilbakevandring, og restaurering av elveløp.

Krav om minstevannsføring kan begrunnes ytterligere i elvas forurensingssituasjon. Generelt kan vassdragsregulering føre til at eksisterende vannforurensning øker på grunn av redusert vannføring eller ved at vannet får endret oppholdstid. Naturlig vannkvalitet kan også endres ved vassdragsregulering ved at man blander vann av ulik kvalitet.

Med bakgrunn i at det i elvene Nøra og Åbjøra nedstrøms Bløytjern ikke har noe krav om minstevannsføring, vil det være fare for at det i perioder kan oppstå en meget ugunstig forurensingssituasjon. Dette spesielt i ferier da disse er resipient for avløpsvann fra separate avløpsanlegg. En minstevannsføring vil kunne bøte på denne ugunstige forurensingssituasjonen.

5.3.3. Fyllingstidspunkter.

Kommunene stiller krav om at det blir fastsatt krav om datofesting av fyllingstidspunkter for dammene. Slike krav er ikke satt i dag. Spesielt viktig vil det være å sette krav til fyllingstidspunkt for Tisleifjorden.

Flyvatn bør fylles snarest mulig etter 1. juni.

Begrunnelse av kravet.

Med den store regulerings høyden for Tisleifjorden og Flyvatn blir store områder liggende åpne ved nedtapping på vinteren til laveste regulerte vannstand. Det er estetisk lite tiltalende når isen går om våren. Bruken av vannet til fiske og rekreasjon hindres av lange tørrlagte strender. Disse vannene bør i størst mulig grad fylles opp før turisttrafikken på sommeren begynner.

Fylling av Flyvatn snarest etter 1. juni er praksis i dag, og bør fastsettes i reglementet.

Hydrologiske undersøkelser bør være et godt grunnlag for å bestemme når oppfyllingen kan skje.

5.4. Økonomiske krav.

Det er etter kommunenes syn også klart forutsatt i forarbeidene at det også kan stilles økonomiske vilkår, jf. Ot. prp. nr. 50 (1991-92) side 47 (se kap. 2.3 for utfyllende forklaring). På bakgrunn av dette stiller kommunene følgende finansielle krav:

5.4.1. Fastsetting av konsesjonskraftmengde.

Fastsetting av konsesjonskraftmengde skal skje etter samme prinsipp som før. Tretti (30) års periode som blir brukt som grunnlag må fortløpende endres hvert tiende (10.) år, slik at det er rullering i tretti års perioden. Dette for å ta hensyn til eventuelt endra normalårsproduksjon.

Begrunnelse for krav:

Det er et faktum at klimaet er i endring. Det bør derfor være et krav at konsesjonskraftmengda også øker dersom middelproduksjonen ved kraftverket øker. Derfor bør en ha en rullering av

det hydrologiske grunnlaget som fanger opp eventuelle endringer. Økning av effektuttaket og større slukeevne har økt produksjonen. Det bør komme utbyggingskommunene til gode. Klimaendringene med økt nedbør vil gi økt produksjon. Kommunene gjør krav på at det økte årsavløpet utover 17 m³/s i sin helhet tilfaller kommunene.

5.4.2. Prisen på konsesjonskrafta

Prisen for konsesjonskrafta skal følge den av OED fastsatte normalpris for konsesjonskraft.

Begrunnelse for kravet.

For å forenkle utrekninga, og for å få mer forutsigbare priser på konsesjonskrafta, bør prisen være lik OED sin normalpris for konsesjonskraft. I verste fall kan ei større utbedring som blir utgiftsført direkte, føre til at det blir ulønnsomt for kommunene å ta ut konsesjonskrafta det året. Dette har negative følger for økonomien til kommunene.

Kommunene forhandler med Skagerak Kraft om uttakskontrakter for konsesjonskraft. Bruk av OED-pris er der ett element i drøftelsene. Resultatet av forhandlingene vil være avgjørende for om dette kravet fastholdes eller ikke.

5.4.3. Næringsfond/miljøfond.

Ved Åbjørautbyggingen ble konsesjonæren i pkt 14 pålagt å betale kr 250.000 til fond for fremme av landbruket fordelt på kommunene Nord-Aurdal, Hemsedal og Gol. Tilsvarende ble bestemt for Flyvatn til Vestre Slidre med kr 75.000.

De årlige konsesjonsavgiftene benyttes i kommunenes generelle næringsfond.

Kommunene mener det er grunnlag for et krav om årlig innbetaling av en viss størrelse til kommunale næringsfond/miljøfond. Kommunene ønsker å komme tilbake til størrelse på fondet i neste runde da det kreves en del ressurser for å finne ut størrelsen på næringsfond/miljøfond i tilsvarende nye utbygginger. Kommunene legger til grunn at det bør innbetales en sum tilsvarende etablering av næringsfond ved en ny konsesjon.

Begrunnelse for kravet.

Uansett om kommunene skulle få gjennomslag for alle endringene i konsesjonsvilkår som er foreslått, er reguleringen av Åbjøravassdraget en stor inngripen i naturen i reguleringens influensområde.

De foreslåtte endringer i konsesjonsbetingelser vil bare delvis kunne rette opp de konsekvenser utbyggingen har fått. Man kan eksempelvis nevne tørrlagte elver, Tisleifjorden med stor reguleringshøyde og lange perioder der de tørrlagte stredene lyser i mot en. Valdres og Hallingdal er store reiselivsregioner. De inngrepene som er gjort har en stor virkning på den naturen vi har å vise fram til hytteeiere, besøkende og bygdefolk. Kommunene synes derfor at en kompensasjon gjennom et næringsfond/miljøfond til forbedring av fiske, vilt og friluftsinnteresser vil være på sin plass. Ved nye utbygginger er dette standardkrav.

Hvorfor skal det være forskjell på nye og gamle utbygginger i så måte?

De gamle utbyggingene er nedbetalte, og bør kunne bære en byrde som et næringsfond/miljøfond representerer bedre enn nye utbygginger.

Se også kap 5.5 pkt V.

5.5. Standardvilkår for naturforvaltning utarbeidet av Direktoratet for naturforvaltning tas inn som krav i nye konsesjonsvilkår.

Det følger av V-Notat 9/98 at det ikke forventes presise forslag til nye vilkår. Kommunene finner det likevel på sin plass å forslå at *standardvilkår for naturforvaltning* utarbeidet av DN tas inn i konsesjonen. Kommunene mener at standardvilkårene for naturforvaltning i stor grad vil kunne medvirkende til at flere av de negative virkningene nevnt over reduseres.

Standardvilkårene for naturforvaltning sier:

I. Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelser gitt av Direktoratet for naturforvaltning (DN):

- 1. å sørge for at forholdene i Åbjøravassdraget er slik at de stedeagne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlige forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig.*
- 2. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak.*
- 3. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at inntak og utløp ved kraftstasjoner og overføringer er utformet slik at tap av fisk unngås.*
- 4. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.*

II. Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelser gitt av DN å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte og indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III. Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelser av DN å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i områder som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV. Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelser av DN å bekoste naturvitenskaplige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av utbyggingene og reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser, langtidsundersøkelser og eller etterundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpilktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av utbyggingen.

V. Fra og med det år konsesjonen er gitt, plikter konsesjonæren å innbetale årlige beløp til hver av kommunene Vang, Vestre Slidre, Nord-Aurdal, Gol, og Hemsedal på kr. xx til fremme av fisk/vilt/friluftsliv.

Beløpet skal justeres etter de tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer. Beløpene skal nyttes etter nærmere bestemmelse av kommunestyrene. Med hensyn som kommer friluftslivet til gode skal beløpene nyttes etter nærmere bestemmelser gitt av DN.

VI. Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VII. Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenfornevnte vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i vilkår, dekkes av konsesjonæren.

Merknad:

Kommunene har i punkt V valgt å ikke sette inn noen eksakt beløp, men legger til grunn at summen bør være i samme størrelsesorden som pålegges ved nye konsesjoner.

5.6. Forholdet til Vannforskriften.

Forskrift om rammer for vannforvaltningen ble satt i verk fra 1. jan 2007. Kommunene krever at miljømålene for sterkt modifiserte vassdrag slik de går fram av forskriftens § 5 legges til grunn ved revisjonen.

Begrunnelse for kravet.

Åbjøravassdraget er en sterkt modifisert vannforekomst etter forskriftens § 3 g, og innbefattes dermed av forskriften.

5.7. Andre krav.

Når kommunene får planen for etablering av damkraftverk i Tisleifjorden til uttale, vil den samordnes med kravene til endring av bestemmelsene i gjeldende regulering.

Kommunene forbeholder seg retten til å komme med ytterligere krav eller endre kravene under befarings- og høring, og når forslaget til nye vilkår sendes på høring.

6. Prioritering av kravene.

Kommunene prioriterer kravene slik:

Prioritet nr	Punkt nr	Benevnelse
1. a	5.1.1	Fiskeribiologiske undersøkelser
1. b	5.3.1	Manøverreglement
1. c	5.3.2	Minstevannføring
1. d	5.3.3	Fyllingstidspunkter
1.e	5.2.3	Restaurering av elveløp
2.a.	5.4.3	Miljøfond
2. b	5.4.2	Prisen på konsesjonskrafta
2. c	5.4.1	Fastsetting av konsesjonskraftmengde
3. a	5.6	Forholdet til vannforskriften
3. b	5.2.2	Etablere terskler
4. a	5.2.1	Etablere kunstig elveløp/fisketrapp/fangstkum
4. b	5.2.5	Merking usikker is
4. c	5.2.7	Isgang i Tisleia ned til Bløytjern
4. d	5.2.4	Utsettingsplasser for småbåter
4. e	5.2.8	Ulemper for tamreindrift
4. f	5.2.6	Frostrøyk

5. a	5.5	Standardkrav for naturforvaltning utarbeid av DN
5. b	5.1.2	Kulturminneundersøkelser

/

7. Referanser.

Oversikter over Åbjørareguleringen, Foreningen til Bægnavassdragets Regulering 19 sep 2008.

NVE. V- notat 9-98. Revisjon av konsesjonsvilkår.

Miljøverndepartementet. Forskrift 2006-12-15 nr 1446. Forskrift om rammer for vannforvaltningen.

NVE. Veileder 2 2004. Hensynet til kulturminner og kulturmiljø ved etablering av energi- og vassdragsanlegg.

Direktoratet for naturforvaltning Håndbok nr 9. Inngrep i vassdrag.

8. Vedlegg.

Kart over Åbjørareguleringen.

Sammenfatning av mottatte forslag til krav om endringer.

Bilder.

Tillatelse til å regulere Åbjøravassdraget. Kgl Res 21. jan 1949

Tillatelse til å regulere Helin. Kgl Res 3. jun 1949

Tillatelse til å regulere Flyvatn. Kgl Res 15. feb 1957

Tillatelse til å ytterligere regulere Tisleifjord. Kgl Res 21. aug 1959